

PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY
PAŃSTWOWEJ SZKOŁY MUZYCZNEJ I I II ST. IM. MIECZYŚŁAWA KARŁOWICZA W ZIELONEJ GÓRZE
W ROKU SZKOLNYM 2022/2023
(Część praktyczna – zmienna)

Spis treści

I.	Wnioski z ewaluacji programu z poprzedniego roku szkolnego	str. 2
II.	Rekomendacje wychowawczo-profilaktyczne CEA	str. 2
III.	Diagnoza aktualnych potrzeb i zagrożeń szkoły	str. 4
IV.	Cele ogólne i szczegółowe planu wychowawczo-profilaktycznego	str. 6
V.	Harmonogram konkretnych zadań	str. 7
VI.	Plan ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego	str. 12

I. Wnioski z ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego z poprzedniego roku szkolnego

Działania wychowawczo-profilaktyczne realizowane w roku szkolnym 2021/2022 poddawane były obserwacji i ocenie, dokonywanej przez nauczycieli oraz analizie potrzeb i problemów wychowawczych.

W tym kontekście zasadnym jest zwrócenie uwagi na:

1. wspomaganie rozwoju ucznia w sferze emocjonalnej i społecznej,
2. wzbudzanie poczucia przynależności do grupy,
3. odbudowanie i umacnianie u uczniów prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej w szkole, klasie (reintegracja),
4. utrwalanie u uczniów świadomego respektowania reguł sanitarnych przyjętych w czasie epidemii COVID-19,
5. rozbudzanie poczucia własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości,
6. wspomaganie ucznia w przezwyciężaniu skutków stresu i tremy,
7. minimalizowanie negatywnych skutków sytuacji kryzysowej wywołanej działaniami wojennymi na terenie Ukrainy, w jakiej znaleźli się uczniowie przybyli z tego państwa.

Rekomendacje w zakresie wypełniania przez szkołę zadań wynikających z Programu:

1. Zachowanie uczniów podlega monitorowaniu przez nauczycieli.
2. Skutki działań wychowawczo-profilaktycznych podlegają systematycznej obserwacji i są poddawane ocenie dokonywanej przez nauczycieli.
3. Po analizie potrzeb i problemów wychowawczych oraz po zapoznaniu się z wnioskami i sugestiami uczniów i rodziców/opiekunów prawnych wprowadza się adekwatne treści do Programu wychowawczo-profilaktycznego na kolejny rok szkolny.

II. Rekomendacje wychowawczo-profilaktyczne CEA na rok szkolny 2022/2023

1. Opieka psychologiczno-pedagogiczna przed i podczas występów artystycznych uczniów

Każda ekspozycja społeczna związana z prezentacją sztuki muzycznej, baletowej czy plastycznej wiąże się z jednej strony z okazją do zaprezentowania umiejętności artystycznych uczniów, z drugiej zaś strony towarzyszy im wysoki stopień stresu i tremy, odczuwanych zarówno przez dzieci i młodzież, jak i przez nauczycieli i rodziców. Szczególny stopień nasilenia tremy wykonawczej odczuwany jest przez muzyków i tancerzy, bowiem wykonują oni sztukę temporalną, tworzoną w czasie, w obecności widzów i słuchaczy, co daje świadomość ograniczonych możliwości

bieżącej korekty wykonawczej. Ponadto taniec, jak i gra na instrumencie to wynik nie tylko efektywnego ćwiczenia, ale również, a może przede wszystkim, odpowiedniego przygotowania w sferze osobistej (nawyki, preferencje, emocjonalność, kondycja fizyczna), zadaniowej (repertuar, poziom przygotowania, doświadczenie sceniczne) i sytuacyjnej (ranga występu, sala, audytorium). W przypadku sztuki plastycznej istotnym jest odpowiednie przygotowanie ucznia do świadomej prezentacji swojego dzieła, w tym umiejętność radzenia sobie w zakresie komunikacji werbalnej i niewerbalnej. W związku z powyższym rekomenduje się podejmowanie działań związanych z psychofizycznym przygotowaniem uczniów szkół artystycznych do występu publicznego poprzez: 1) warsztaty i treningi psychologiczne, 2) obecność psychologa/pedagoga podczas występów w celu kreowania pozytywnej i mobilizującej atmosfery na backstagu, 3) udzielanie specjalistycznych konsultacji uczniom, rodzicom i nauczycielom. Efektem opieki psychologiczno-pedagogicznej będzie obniżony poziom stresu i tremy u uczniów, wzrost świadomości uczniów, nauczycieli i rodziców w zakresie radzenia sobie z treścią, wzrost zadowolenia uczniów i nauczycieli z efektów artystycznego wykonawstwa.

2. Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych wśród uczniów szkół artystycznych i ich rodzin

Przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, zachowań aspołecznych i przemocowych wśród uczniów należy do obowiązków każdej szkoły artystycznej, zarówno z pionem ogólnokształcącym, jak i realizującej kształcenie wyłącznie artystyczne oraz każdej bursy szkolnictwa artystycznego. Działania te wpisują się merytorycznie w dwa ogólnopolskie programy wieloletnie – Rządowy Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem Bezpieczniej im. W. Stasiaka na lata 2022-2024 prowadzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie prowadzony przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. Poziom zagrożeń winien być określany w każdej szkole i bursie poprzez diagnozę szkolną realizowaną obowiązkowo w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego wśród (odpowiednio): uczniów i wychowanków z wybranych poziomów edukacyjnych, pracowników pedagogicznych oraz niepedagogicznych szkolnictwa artystycznego.

3. Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb

Zgodnie z kierunkami polityki oświatowej Ministra Edukacji i Nauki rekomenduje się szeroko rozumiane wsparcie uczniom pochodzącym ze środowisk migracyjnych, w szczególności z Ukrainy. Działaniami szczególnie oczekiwanymi w szkołach jest zapewnianie dzieciom i młodzieży wsparcia edukacyjnego w sferze językowej, poznawczej, edukacyjnej i wychowawczej, dostosowywanie materiałów edukacyjnych i metod nauczania do potrzeb uczniów. Wymaga to od nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i artystycznych oraz psychologów i pedagogów szkolnych odpowiedniego przygotowania specjalistycznego z dziedziny psychologii, pedagogiki w celu stosowania adekwatnych metod nauczania i wychowania w swojej pracy.

III. Diagnoza aktualnych potrzeb i zagrożeń szkoły

Czynności określone w Programie Wychowawczo-Profilaktycznym są spójne zarówno z polityką oświatową państwa, rekomendacjami CEA oraz z zadaniami statutowymi szkoły i są wynikiem uwarunkowań lokalnych. Zostały opracowane w oparciu o wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły, spostrzeżenia kadry szkolnej oraz wyniki ankiet dla nauczycieli, uczniów oraz rodziców. Celem tych działań jest wspieranie czynników chroniących oraz wzmacnianie pozytywnych postaw, budowanie indywidualnej i zbiorowej odporności ułatwiającej radzenie sobie z wyzwaniami życia codziennego.

1. Profilaktyka ochrony zdrowia psychicznego uczniów. Psychologiczne wsparcie uczniów przed występami publicznymi.
2. Podjęcie działań zmierzających do większej integracji uczniów różnych narodowości uczących się w naszej szkole.
3. Poszerzanie wiedzy w społeczności lokalnej o specyfice szkoły muzycznej i korzyściach płynących z edukacji muzycznej dzieci.
4. Kontynuowanie działań związanych z edukacją dotyczącą kulturalnego zachowania się uczniów i poszanowania mienia szkoły,
5. Kontynuacja działań informacyjnych związanych z możliwością uruchomienia w szkole procedur „Niebieska Karta”- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Postawiona diagnoza stanowi podstawę budowania niniejszego planu wychowawczo-profilaktycznego na bieżący rok szkolny.

Mocne strony szkoły:

1. siedemdziesięcioletnia tradycja szkoły stanowi jej wielki kapitał i wpisuje się poprzez swoją działalność edukacyjno-artystyczną jako instytucja dużego zaufania społecznego,
2. poziom działalności dydaktycznej i artystycznej prezentowany w ramach poszczególnych konkursów, które zachowały wieloletnią ciągłość, może być gwarantem budowania prestiżu, mimo zmieniających się pokoleń nauczycieli i uczniów,
3. duże zainteresowanie społeczne działalnością edukacyjną naszej szkoły,
4. nasza szkoła jest bezpiecznym środowiskiem rozwoju muzycznego dziecka,
5. właściwie rozwijane są zdolności muzyczne ucznia. nauczyciele dbają o indywidualny rozwój dziecka,
6. nauczyciele spełniają oczekiwania rodziców i uczniów,
7. w szkole są dobre i bardzo dobre relacje nauczycieli z rodzicami,
8. rodzice uczniów PSM I st. interesują się rozwojem muzycznym dziecka,
9. programy i repertuar muzyczny nauczyciele dostosowują do możliwości indywidualnych ucznia,
10. uczniowie dostrzegają wieloaspektowe korzyści płynące z edukacji w szkole muzycznej.

Słabe strony szkoły:

1. szkoła funkcjonuje w dwóch oddalonych od siebie budynkach, co zdecydowanie utrudnia integrację i współpracę,
2. pandemia covid-19 ograniczyła możliwości działań integracyjnych i edukacyjnych,
3. brak możliwości bezpośredniego kontaktu ucznia z psychologiem w budynku szkoły,
4. możliwości lokalowe wpływają na niski stopień integracji uczniów w szkole.

Cele ogólne

1. Rozpoznawanie i wspomaganie potrzeb ucznia, jego środowiska oraz zapewnienie mu pomocy pedagogicznej i psychologicznej. Zwrócenie szczególnej uwagi na symptomy stresu i tremy przed występem publicznym.
2. Rozwijanie umiejętności związanych z przezwyciężaniem tremy i stresu przed występem.
3. Kształtowanie zasad kulturalnego zachowania oraz wystawiania się, budowanie prawidłowych relacji z rówieśnikami i dorosłymi, tworzenie atmosfery przyjaznej komunikacji. Integracja uczniów w ramach klasy i szkoły.
4. Rozwijanie współpracy z rodzicami w zakresie rozszerzenia przekazu na temat specyfiki kształcenia w szkole muzycznej.
5. Wzmacnianie więzi emocjonalnej między uczniem i nauczycielem.
6. Informowanie społeczności szkolnej o możliwościach wsparcia w ramach funkcjonowania Poradni psychologiczno-pedagogicznych CEA oraz procedurach „Niebieska Karta” - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe

1. Zwiększenie wsparcia psychologicznego uczniów poprzez informowanie o możliwościach korzystania z pomocy specjalistycznych instytucji, przekazywanie uczniom treści uświadamiających jak sami mogą pracować nad poprawą samopoczucia.
2. Organizowanie sytuacji prowadzących do integracji uczniów w ramach klasy (wspólne wyjścia na koncert, wspólne spotkania, wyjście do muzeum).
3. Organizowanie wydarzeń integrujących uczniów w szkole, również uczniów różnych narodowości.
4. Wsparcie kadry pedagogicznej oraz uczniów w sferze językowej przez nauczycieli posługujących się językiem ukraińskim.
5. Umożliwianie dzieciom spotkań z przyjaciółmi i mobilizowanie ich do takich spotkań.
6. Zajęcia specjalistyczne z zakresu radzenia sobie z tremą przed występem. Organizowanie warsztatów, szkoleń online lub stacjonarnych z zakresu przezwyciężania tremy i stresu przed występem. (w ramach możliwości szkoły i dostępnej oferty).

6.1. Szkolenie z dr Anna Antoniną Nogaj z zakresu wspomagania uczniów w radzeniu sobie z treścią i stresem przed występem publicznym.

7. Profilaktyczne działania zapobiegające uzależnieniom od środków psychoaktywnych.

7.1. Plakaty edukacyjno- informacyjne.

8. Szkolenie dla nauczycieli.

8.1. Szkolenie online organizowane przez CEA - 4 października od 9.00 do 12.15 nt.

"Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniom ukraińskim w szkole artystycznej"

8.2. Oferta szkoleń Centrum Edukacji Artystycznej (w załączniku)

9. Kontynuowanie działań sprzyjających poszerzaniu wiedzy uczniów i rodziców o korzyściach płynących z edukacji w szkole muzycznej.

9.1. Informacje w mediach społecznościowych szkoły

9.2. Organizacja Dnia Otwartych Drzwi

10. Działania informacyjne związane z procedurą „Niebieska Karta”. Plakaty informacyjne.

11. Działania kształtujące kulturalne zachowanie się uczniów w stosunku do nauczycieli i pracowników szkoły oraz poszanowanie mienia szkolnego.

11.1. Tablice informacyjne dla uczniów – piktogramy ilustrujące jak należy się zachować w danej sytuacji.

IV. Harmonogram konkretnych zadań

Zadania ogólne	Cele wychowawcze jako rezultaty pracy edukacyjnej nauczycieli	Formy realizacji	Termin realizacji i osoby odpowiedzialne
Wspomaganie ucznia w jego rozwoju emocjonalnym	1. Wzmacnianie dobrych relacji między uczniami; 2. Umożliwianie swobodnego wyrażania emocji i uczuć przez uczniów (analiza słabych i mocnych stron;) 3. Uczenie nawyków dobrego zachowania i zasad kultury osobistej;	1. właściwa organizacja zajęć edukacyjnych, 2. organizowanie wycieczek, koncertów i innych imprez szkolnych, 3. zajęcia integrujące grupę/ klasę	cały rok dyrektor wszyscy nauczyciele

	4. Uczenie umiejętności komunikowania się z innymi osobami; 5. Rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych; 6. Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem podczas wystąpień publicznych;	4. rozmowy indywidualne z uczniami, 5. rozmowy terapeutyczne;	
Wspomaganie ucznia w jego rozwoju fizycznym	1. Dbłość o prawidłową postawę podczas gry na instrumencie; 2. Rozwijanie koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej; 3. Rozwijanie prawidłowego oddychania podczas realizacji zadań muzycznych w ramach zajęć;	1. prezentacja właściwej postawy na lekcjach, prezentacja ćwiczeń wspomagających utrzymanie właściwej postawy; 2. dostosowanie rozkładu zajęć do wymogów higieny psychicznej, 3. stosowanie ćwiczeń oddechowych podczas zajęć	cały rok dyrektor wszyscy nauczyciele
Wspieranie ucznia w rozwoju społecznym	1. Rozwijanie i umacnianie tradycji szkolnych i lokalnych; 2. Umacnianie współpracy z instytucjami na terenie miasta Zielona Góra i województwa lubuskiego (m.in. z Uniwersytetem Zielonogórskim, WiMBP im. C. Norwida, przedszkola miejskie) 3. Rozwijanie współpracy z rodzicami;	1. udział w koncertach szkolnych i pozaszkolnych dla środowiska lokalnego; 2. udział w koncertach i wydarzeniach artystycznych zgodnie z kalendarzem koncertów i wydarzeń artystycznych na dany rok szkolny; 3. organizowanie koncertów we współpracy z Radą Rodziców 4. zachęcanie rodziców do systematycznych kontaktów z nauczycielem instrumentu celem obserwacji postępów dziecka oraz wspierania go podczas edukacji muzycznej;	cały rok wszyscy nauczyciele samorząd uczniowski

	4. Stwarzanie uczniom możliwości współpracy w grupie;	5. organizacja Dnia Otwartych Drzwi wspólnie z Radą Rodziców 6. udostępnianie rodzicom informacji dot. oferty pomocy specjalistycznej w sytuacjach trudnych w tym podejmowania przez dziecko zachowań ryzykownych; 7. organizowanie sytuacji umożliwiających wspólne muzykowanie podczas lekcji i koncertów; 8. kształtowanie umiejętności pracy w grupie poprzez udział w zajęciach chóru, orkiestr i zespołów 9. organizacja zajęć teoretycznych aktywnymi metodami pracy grupowej;	cały rok wszyscy nauczyciele
Wspomaganie ucznia w jego rozwoju duchowym	1. Uwrażliwienie na prawdę i dobro; 2. Uwrażliwienie na piękno otaczającego świata, piękno sztuki, w tym muzyki; 3. Rozpoczęcie działalności „Klubu Melomana” 4. Kształtowanie postawy twórczej	1. rozmowy dotyczące godności każdego człowieka, szacunku wobec innych, dostrzeganie ich potrzeb, konieczności doskonalenia się, 2. organizowanie wyjazdów i wyjazdów na koncerty do filharmonii, teatru, opery, na wystawy; 3. Wspólne integrowanie się uczniów i nauczycieli podczas wyjazdów na koncerty do Filharmonii zielonogórskiej. 4. słuchanie oraz odtwarzanie dzieł muzycznych; 5. uczestnictwo w warsztatach, kursach	nauczyciele prowadzący orkiestrę, chór i zespoły nauczyciele sekcji ogólnomuzycznej cały rok wskazani nauczyciele wszyscy nauczyciele
Wspomaganie ucznia w jego rozwoju intelektualnym	1. Tworzenie warunków do zdobywania wiedzy i umiejętności z uwzględnieniem zdolności	1. indywidualizacja zajęć, możliwość dostosowania wymagań edukacyjnych w ramach przedmiotów obowiązkowych dla	cały rok dyrektor szkoły wszyscy nauczyciele

	i predyspozycji ucznia; 2. Rozwijanie zainteresowań uczniów; 3. Rozwijanie procesów poznawczych uczniów;	uczniów o wybitnych uzdolnieniach jednokierunkowych z zachowaniem wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej; 2. organizowanie warsztatów muzycznych, konkursów wiedzy, zachęcanie ucznia do uczestnictwa w nich; 3. organizowanie zajęć z zastosowaniem metod aktywizujących: np. mapy mentalnej, mapy skojarzeń, karuzela itp.	
Wspomaganie ucznia w jego rozwoju moralnym	1. Kształtowanie szeroko pojętej kultury osobistej; 2. Rozbudzanie wśród uczniów tolerancji i szacunku do osób starszych, niepełnosprawnych oraz wobec osób o odmiennej kulturze, narodowości, obyczajach i światopoglądzie; 3. Kształtowanie postawy nauczyciel – mój mistrz; 4. Kształtowanie umiejętności podejmowania odpowiednich decyzji dotyczących planowania przyszłości 5. Doskonalenie umiejętności oceny własnych zachowań; 6. Wspomaganie umiejętności podejmowania racjonalnych decyzji w oparciu o posiadane informacje i ocenę skutków własnych działań. (absencja)	1. rozmowy na temat zasad i norm dobrego zachowania; 2. zawieranie kontraktów dotyczących zachowania i pracy na lekcji (załącznik nr 1 dot. zasad współpracy rodzic-nauczyciel-uczeń); 3. rozmowy na temat szacunku wobec każdego człowieka; 4. dbanie o dobre relacje nauczyciel – uczeń; 5. rozmowy na temat przyszłości, dalszego kształcenia, wyboru drogi życiowej; 6. stwarzanie sytuacji umożliwiających dokonywanie samooceny, 7. rozmowy z uczniami na temat konsekwencji absencji oraz wskazywanie pozytywnych stron obecności na zajęciach.	cały rok dyrektor szkoły wszyscy nauczyciele wszyscy nauczyciele

	7. Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych	8. gazetka informująca o zagrożeniach oraz prezentacja multimedialna na stronie internetowej szkoły.	nauczyciel bibliotekarz
Kształtowanie postaw i respektowanie norm społecznych	1. Kształtowanie uczuć i postaw patriotycznych; 2. Kształtowanie postawy wzajemnego szacunku i zaufania między wszystkimi członkami społeczności szkolnej; 3. Uważliwienie na zasady postępowania i współżycia w szkole uczniów, pracowników szkoły; 4. Zapobieganie dyskryminacji	1. uczestnictwo w Koncercie z okazji Narodowego Święta Niepodległości; 2. organizowanie zajęć, spotkań integrujących społeczność szkolną 3. rozmowy na temat właściwych zachowań wynikających z odniesionego sukcesu lub porażki 4. włączanie w organizację imprez całej społeczności szkolnej; 5. kształtowanie postaw „zdrowej” koleżeńskiej rywalizacji; 6. kształtowanie umiejętności doceniania sukcesów innych; 7. rozmowy i uczenie dzieci i młodzieży sposobów przeciwstawiania się naciskom grupy zachęcającej do niewłaściwych zachowań;	wszyscy nauczyciele Dyrektor cała społeczność szkola
	5. Dostarczenie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w sytuacjach trudnych,	8. Ulotki informacyjne zawierające informacje o instytucjach służących pomocą.	Nauczyciele, zespół ds. programu wych.-prof.
	6. Zadania skierowane do uczniów –obowiązujące normy zachowania w szkole;	1. Uczniowie: a) przygotowują się do lekcji: przynoszą na zajęcia szkolne: nuty, książki, zeszyty, przybory. Systematycznie odrabiają prace domowe, nie spóźniają się na lekcje, w ciągu tygodnia usprawiedliwiają nieobecności, b) dbają o korzystny wizerunek	uczniowie

		szkoły i całej społeczności szkolnej w massmediach, przestrzegają zasad poszanowania godności ludzkiej pisząc o szkole w portalach społecznościowych, c) kulturalnie zachowują się na terenie szkoły i poza szkołą, nie zamieszczają na portalach społecznościowych negatywnych komentarzy o szkole i jej pracownikach. d) uczniowie biorą udział w organizacji imprez, wydarzeń szkolnych np. koncertów, konkursów instrumentalnych i teoretycznych. e) uczniowie przestrzegają kodeksu zachowań na chórze i orkiestrze (załącznik nr 3) f) uczniowie przestrzegają muzycznego savoir- vivre (załącznik nr 2) 2. Uczniów obowiązuje strój galowy (elegancki) w stonowanych kolorach, odpowiedni do danego wydarzenia artystycznego, oraz obuwie odświeżone (nie sportowe).	
Wychowanie patriotyczne, prospołeczne i do wartości.	1. Podnoszenie świadomości i wiedzy historycznej. 2. Podnoszenie dbałości o język i kulturę słowa, norm i reguł kultury osobistej i umiejętności ich stosowania. 3. Poszanowanie tradycji i kultury narodowej. 4. Kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi.	1. Zapoznavanie ucznia z sylwetkami polskich kompozytorów i wykonawców. 2. Organizacja uroczystości upamiętniających święta państwowe. 3. Zwracanie uwagi na zachowanie uczniów podczas koncertów, popisów. 4. Poznawanie kultury, muzyki i tradycji innych krajów, narodów. 5. Zapoznavanie uczniów z sylwetkami najwybitniejszych kompozytorów z całego świata. 6. Rozmowy i pogadanki w ciągu	Wszyscy nauczyciele

	5. Kształtowanie świadomości odmienności osób niepełnosprawnych, innej narodowości, wyznania czy tradycji kulturowej.	roku szkolnego na terenie szkoły oraz w różnych okolicznościach np. koncertowych czy konkursowych.	
--	---	--	--

V. Plan ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego

W celu systematycznego monitorowania realizacji zaplanowanych zadań i celów Programu opracowane zostały narzędzia pozwalające analizować ten obszar. Ewaluacja ma służyć dokonaniu analizy i podsumowań poszczególnych zagadnień. Umożliwi również dokonanie w przyszłym roku szkolnym niezbędnych modyfikacji.

Narzędzia ewaluacyjne :

1. obserwacja
2. ankieta
3. wywiad
4. analiza dokumentacji szkolnej

Sposoby i środki ewaluacji Programu:

1. obserwacja zachowania uczniów, rozumienie i przestrzeganie norm i przepisów obowiązujących w szkole,
2. obserwacja zaangażowania w naukę,
3. rozpoznanie poziomu świadomości uczniów na temat higieny psychofizycznej w procesie edukacyjnym,
4. ocena sytuacji wychowawczej szkoły,
5. rozmowy z rodzicami na temat problemów wychowawczych.
6. ankiety.